

dr Beata Czechowska-Derkacz

Media –współczesne zjawiska

**Mediatyzacja, fake news, postprawda,
denializm, infodemia**

Mediatyzacja - definicja

- *Proces pośrednictwa mediów w poznawaniu świata; wpływanie przez media na poznawanie przez człowieka rzeczywistości niedostępnej bezpośredniemu doświadczeniu wraz z konsekwencjami takiego pośrednictwa-kształtowaniem obrazu całej rzeczywistości społecznej a nawet kompleksowych doświadczeń społecznych pod wpływem konstrukcji medialnych*
- *Regularne praktyki dziennikarskie w zakresie selekcji nadawczej (gatekeeping)*
- *Konwencjonalne konstruowanie świata (czarne-białe)*

Słownik terminologii medialnej pod red. Walerego pisarka

Mediatyzacja - praktyka

- Media stały się osią, wokół której rozgrywają się niemal wszystkie wydarzenia – są w centrum większości procesów społecznych.
- Nie tylko przekazują informacje, ale stały się jednym z konstruktorów np. świata polityki
- Zamieniają w ten sposób realną rzeczywistość w wirtualne medioświaty
- **Symulakry: rzeczywistość nie istnieje – mamy do czynienia z jej symulacją (Jean Baudrillard)**

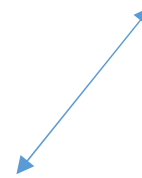
Media rozdają role – jak u mistrza Szekspira

ZŁY

DOBRY

OFIARA

344

Strajk Kobiet. Nowa strategia służb wobec protestujących? "Od razu jadą z grubej rury"

oprac. Michał Litorowicz
08.12.2020 07:29

Policja z Oleśnicy przesłuchała trzy uczestniczki protestów przeciwko wyrokowi Trybunału Konstytucyjnego ws. aborcji. Wśród nich była licealistka. Jak informują "Gazeta Wyborcza" oraz TVN24, kobiety zostały wezwane w charakterze świadka w sprawie, która dotyczy przestępstwa. Przedstawicielki Ogólnopolskiego Strajku Kobiet nie mają wątpliwości, że służby zaostwiają swoje działania i próbują zastraszyć protestujących.

Niemiecka prasa szydzi z Polski i Węgier "Z tygrysów zostały futerka"

Wyborcza.pl

Twoja prenumerata jest **aktywna** do 2021-07-24 (227 dni)

Jacek Żakowski

Gdy tworzy się dyktatura, rośnie ryzyko wojny

10 grudnia 2020 | 06:00

NAJCZĘŚCIEJ CZYTA

Premiera
Akcje CD
w dół

KOME
Jak przez
szczepion

[Gazeta.pl](#) Policja: chciał zdetonować auto przed komisariatem [Czytaj teraz](#)

Weto Polski i Węgier do budżetu UE to gra w rosyjską ruletkę. "Zostaniemy w tym pokoju sami. Bez pieniędzy i chyba też bez pomysłu co dalej"

Łukasz Rogojsz
18.11.2020 17:17

Polska i Węgry są przekonane, że grożąc wetem do budżetu UE na lata 2021-27 i tzw. funduszu odbudowy, zmuszą Brukselę do rezygnacji z powiązania unijnych pieniędzy z praworządnością. Unijna praktyka pokazuje jednak, że mogą się bardzo mylić i ostatecznie zostać "na lodzie". - Bez pieniędzy i chyba też bez pomysłu co dalej - ocenia w rozmowie z Gazeta.pl prof. Justyna Łacny, ekspertka od prawa unijnego z Politechniki Warszawskiej.

Gazeta Polska / Gazeta Wyborcza

fot. Marcin Pegaz/Gazeta Polska

Maturzyści nie chcą strajku nauczycieli

STRAJK NAUCZYCIELI \ Okrągły stół ws. oświaty przerwie strajk?

numer 2306 - 17.04.2019 → Temat Dnia

Trwają przygotowania do okrągłego stołu w sprawie oświaty. – Właśnie teraz pracujemy nad tym, by w czwartek zaproponować konkretną formułę – powiedział wczoraj premier Mateusz Morawiecki. Przeciwno obecnej formie strajku nauczycieli protestują organizacje młodzieżowe, które ostrzegają, że młodzież może stracić cały rok nauki. – Nauczyciele sami zdają obecnie egzamin dojrzałości – mówi nam rzeczniczka nauczycielskiej Solidarności Olga Zielińska.

— przed chwilą —

Jarosław Kaczyński w swoim oświadczeniu nie odniósł się do strajku nauczycieli. Dziennikarze nie mogli zadawać pytań.

— 11 minut temu —

Uczniowie za strajkiem w szkołach. "Warto poświęcić matury dla nauczycieli"

Ponad 400 osób, głównie uczniów, demonstrowało wczoraj pod kuratorium oświaty, wyrażając swoje poparcie dla strajkujących nauczycieli. Do wielu szkół przychodzą codziennie i zagrzewają strajkujących: - Walczcie, aż wywalczyacie swoje.

— 19 minut temu —

Minister edukacji: jest szansa, by w Wielkim Tygodniu dojść do porozumienia

TVN 24 / TVP INFO

Fakty Wideo Polska Warszawa ▾ Świat Biznes Sport Meteo Ciekawostki Kultura

f Podziel się

Udostępnij

Strona odświeża się automatycznie

najnowsze na górze | najstarsze na górze

Minister edukacji: Egzaminy po gimnazjum i po ósmej klasie przebiegły bez zakłóceń

Do egzaminów przystąpiło ponad 720 tys. uczniów. [zobacz więcej](#)

PiS zamówił badania ws. strajku. Złe wiadomości dla nauczycieli, rządzący mogą odetchnąć

<https://dorzeczy.pl/kraj/100112/Sondaz-Kantar-dla-TVN24-PiS-prowadzi-Wiosna-na-podium.html>

NAJNOWSZE

- 13:27 **Sondaż Kantar dla TVN24. PiS prowadzi, Wiosna na podium**
Sondaż Kantar dla TVN24, PiS prowadzi, Wiosna na podium
- 13:24 Zaskakujący ruch Kaczyńskiego. "Mam nadzieję, że ta deklaracja pokaże dojrzałość polskiej klasy..."
- 13:18 Hematoonkologia 2019: to leczenie się optaca
- 13:15 CBOS: Tylko dwa ugrupowania powyżej progu

17
KWI

POLITYKA

PRENUMERATA CYFROWA

ZALOGUJ

W NUMERZE • KRAJ • SPOŁECZEŃSTWO • ŚWIAT • RYNEK • KULTURA • NAUKA I ZDROWIE • BLOGI • WIĘCEJ • 🔍

ŚWIAT

Nowa „Polityka”: Orbán próbuje wydzwignąć Węgry z demograficznej depresji

Rezultat, jak w Polsce, jest marny.

DARIUSZ KAŁAN

SPOŁECZEŃSTWO

Dopóki wstrzymujemy klasyfikację maturalną, strajk ma sens

Jeśli szkoły średnie się ugną, będzie po strajku. Brak klasyfikacji jest naszym ostatnim argumentem, którym możemy przekonać rząd do rozmów.

DARIUSZ CHĘTKOWSKI

ŁUKASZ LIPIŃSKI

Koalicja Europejska daleko w tyle za PiS

WIĘCEJ NA TEN TEMAT

FAKT / SUPER EKSPRESS

Daż nam 1% podatku, aby ratować dzieci

0000353781

FAKT24.PL > Wydarzenia > Polityka > Michał Dworczyk tłumaczy, dlaczego posłał dzieci do szkoły prywatnej

To dlatego Dworczyk posłał dzieci do szkoły prywatnej

Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów Michał Dworczyk nie musi się martwić, z kim zostawić dzieci podczas strajku nauczycieli. Pocięchy ministra uczęszczają bowiem do szkoły prywatnej. – Jest to szkoła katolicka. Ja chciałem, żeby moje dzieci chodziły do szkoły katolickiej – tłumaczył w Radiu Zet szef KPRM Michał Dworczyk.

Michał Dworczyk

REKLAMA

ogrodosfera

	2 940 zł	2 990 zł
	4 400 zł	5 500 zł
	2 990 zł	1 500 zł
	1 400 zł	1 500 zł
	500 zł	500 zł

Strajk nauczycieli 2019. Egzaminy mogą być unieważnione! RELACJA NA ŻYWO

2019-04-09 | 21:03

md, Pmar, msz

Media jako czwarta władza - definicja

- Nie ma bezpośrednich umocowań w prawie do sprawowania władzy przez media.
- Sprawują ją pośrednio – poprzez wpływ, jaki mają na opinię publiczną i kształtowanie społecznej świadomości.
- Ich rola jako czwartej władzy zasadza się na określonych aktach prawnych, dotyczących wolności wypowiedzi: konstytucje państw, akty europejskie, prawo prasowe
- klasyczna definicja środków masowego przekazu jako czwartej władzy – pełnią rolę kontrolną – niezależnego i surowego, strażnika demokratycznego systemu - *wach dog*, czyli „psa łańcuchowego”

Akty prawne gwarantujące wolność słowa

1. Prawo do wolności słowa znajduje się w każdej konstytucji demokratycznych państw

- Najpełniejszy wyraz znalazło w **Pierwszej Poprawce do Konstytucji Stanów Zjednoczonych**. Została ona uchwalona dzięki staraniom Thomasa Jeffersona (prezydent USA w latach 1801-1809) i Jamesa Madisona (prezydent USA w latach 1809-1817). Poprawka w całości dotyczy wolności słowa, religii i zgromadzeń. Uchwalona w 1791 roku Pierwsza Poprawka, stanowiąca integralną część Karty Praw (*The Bill of Rights*), w zakresie wolności słowa brzmi:

„Kongres nie ustanowi żadnego prawa, które ograniczałoby wolność wypowiedzi czy prasy” – (*the freedom of speech or of the Press*)

Akty gwarantujące wolność słowa – polskie

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 roku

- artykuł 14. Konstytucji RP: Rzeczpospolita Polska zapewnia wolność prasy i innych środków społecznego przekazu.
- artykuł 54. Konstytucji RP stanowi, że każdemu zapewnia się wolność wyrażania swoich poglądów oraz pozyskiwania i rozpowszechniania informacji.

Akty prawne gwarantujące wolność słowa - polskie

2. Ustawa Prawo prasowe z 7 lutego 1984 roku

- artykuł 1., który wskazuje, że prasa – zgodnie z konstytucją – korzysta z wolności wypowiedzi i urzeczywistnia prawo obywateli do ich rzetelnego informowania, jawności życia publicznego oraz kontroli i krytyki społecznej
- artykuł 5., który przewiduje, że każdy obywatel zgodnie z zasadą wolności słowa i prawem do krytyki może udzielać informacji prasie i nikt nie może być narażony na uszczerbek lub zarzut z powodu udzielenia informacji prasie, jeśli działa w granicach dozwolonych prawem
- artykuł 6., ustęp 4. tegoż artykułu: „Nie wolno utrudniać prasie zbierania materiałów krytycznych ani w inny sposób tłumić krytyki”.

TABLOIDYZACJA

INFOTAINMENT

Telenowela

Aneta to Izaura. Łyżwiński to Leoncio. Albo coś takiego. Tak było od poniedziałkowego poranka do piątkowego wieczora. Potem role zaczęły się zmieniać. Skoro Izaura kłamała, może to jednak ona jest czarnym charakterem? A może jest tylko bezbronnym narzędziem? Może za wszystkim stoi żądny władzy Don Donald? A może nawet sam diaboliczny Don Adam?

Szklanka z próbką DNA wicepremiera trafiła do programu „Teraz My”

TVN ma ślinę Leppera

Maria Bartoszek

korespondentka w Włocławku

Iwona Dudzik

dziennikarka działu polityka

Minister sprawiedliwości Zbigniew Ziobro zapowiedział, że śledczy prowadzący sprawę seksafery w Samoobronie prawdopodobnie wystąpią z wnioskiem o zbadanie DNA wicepremiera Andrzeja Leppera. Szef Samoobrony reaguje coraz bardziej nerwowo. Podczas konferencji proponował, by to sami dziennikarze zajęli się ustaleniem DNA. Ofiarował nawet używaną przez siebie szklankę, by im to ułatwić.

Podczas sobotniej konferencji w Bydgoszczy reporter TVN 24 Daniel Stenzel zapytał Leppera, kiedy zamierza stawić się w prokuraturze na badania DNA. W odpowiedzi zdenerwowany wicepremier wziął do ręki szklankę i napił się z niej wody. - Patrz pan, ja piję teraz - powiedział do reportera, przecierając szklankę. - Proszę bardzo, została ślina - po-

Andrzej Lepper był w sobotę na finale konkursu „Rolinik Pomorza i Kujaw 2006” w Bydgoszczy

**DNA Leppera
próbujemy
zbadać w
Niemczech bo**

ma Aneta Krawczyk. W dodatku zdaniem genetyków materiał pozostawiony na szklance okaże się najprawdopodobniej nie-

udowodnić, kto ją namawiał do kłamstwa.

- Jestem otwarty. Nikt bardziej otwarty nie był. Tylko ja chcę mieć satys-

- Kwestia badania DNA zależy od woli prokuratorów prowadzących śledztwo. Wedle mojej wiedzy sygnalizowali oni taką właśnie

„Polityka stała się masowym spektaklem, który wymaga od polityków-aktorów odpowiedniego wizerunku zewnętrznego i nowych umiejętności mało przydatnych w przedtelewizyjnym uprawianiu polityki”.

B. Dobek-Ostrowska

Zmiany

Konwergencja Mediów i dziennikarstwo obywatelskie

Henry Jenkins

- Konwergencja jako klucz do zrozumienia współczesnych mediów – stale postępujący proces technologiczny i społeczny oraz **kultura aktywnego uczestnictwa w mediach.**

Każdy jest odbiorcą i twórcą mediów

- **Odbiorca monitorialny**, który **przeogląda** a nie czyta **informacje**
- *kiedy ludzie biorą media we własne ręce, efekty mogą być fantastyczne, ale jednocześnie oznaczają kłopoty dla wszystkich zaangażowanych.*

Rządzi zasada – *We the media*

Zmiany

Cyfrowe Życie i cyfrowe Pokolenie

N. Negroponte, D. Tapscot

- **Cechy mediów w wieku postinformacyjnym:**

- jednoosobowa widownia, gdzie „*wszystko wykonuje się na konkretne zamówienie, a informacja jest mocno zindywidualizowana*”. Media przeszły od masowej widowni poprzez coraz mniejsze grupy odbiorców do jednego użytkownika.
- odmasowienie i interaktywność.

- **Cechy pokolenie sieci**, czyli urodzonych między 1977 a 1997:

- dorastało w otoczeniu mediów cyfrowych, to nie są dla nich „nowe media”!
- odrzuca jednokierunkowy model komunikacji mediów tradycyjnych

Netokracja w mediach

A. Bard i J. Söderqvist

- *„Kto chce zrozumieć, jak zmienia się świat, musi zrozumieć, jak działa sieć [...]. Władza kryje się w sieci, a ci, którzy to rozumieli i umieją wykorzystać, stają się elitą współczesnego świata – NETOKRACJĄ „*

netocracy; ang. net – sieć + gr. kratos – władza

- *„netokratą jest zarówno superterrorysta Usama Ibn Ladin, jak i inicjator ruchu Linuksa, Linus Thovalds. Wydawałoby się, że dzieli ich wszystko. Ważniejsze jest jednak, co ich łączy – umiejętność mobilizacji i wykorzystania dla osiągnięcia swoich celów energii drzemiącej w sieciach społecznej komunikacji”.*

Najnowsze zjawiska

- Fake News Informacje zmyślane rozprzestrzeniane w sieci
- Postprawda Prawda faktów i prawda emocji – wyrównanie FAKTY=EMOCJE
- Internetowe bańki - zamykanie się w świecie własnych poglądów
- Odbiorcy czy „Wyznawcy” mediów

EAST NEWS

Przełączaj również za pomocą strzałek na klawiaturze

1. WHATSAPP, PORWANIA DZIECI I LINCZE.

AFP/EAST NEWS

Przełączaj również za pomocą strzałek na klawiaturze

3. BENEDYKT XVI NIE ŻYJE

AP/EAST NEWS

Przełączaj również za pomocą strzałek na klawiaturze

2. ROSYJSKA AGENTKA W BIAŁYM DOMU

Aplikacje Jak podróżować kol... Trenitalia mantry Margherita - przepi... Logowanie Casual Dress - Hon... Egzc

ASSOCIATED PRESS/FOTOLINK

Przełączaj również za pomocą strzałek na klawiaturze

4. TRUMP I WOJSKOWE CMENTARZE

Stare- nowe?

- **słuchowisko science fiction wyreżyserowane przez Orsona Wellesa na podstawie powieści H.G. Wellsa *Wojna światów*. CBS wyemitowało słuchowisko w ramach radiowego cyklu *Mercury Theatre on the Air*.**
- W noc Halloween, 30 października 1938 roku radio CBS poinformowało słuchaczy, że w Obserwatorium Mount Jennings w Chicago zaobserwowano eksplozję żarzącego się gazu na planecie Mars. Później radiosłuchacze wysłuchali eksperckich komentarzy naukowców na temat możliwości życia na Marsie. Wreszcie dowiedzieli się, że niezidentyfikowany obiekt uderzył w jedną z farm w Grover's Mill w stanie New Jersey w USA. W kolejnych relacjach reporterzy donosili o coraz bardziej dramatycznych faktach inwazji Marsjan na Ziemię. Informacje wywołały panikę wśród Amerykanów.
...

Hiszpańską wersję słuchowiska
wyemitowano rok później w Ekwadorze. I
znów radio wywołało panikę, a kiedy ludzie
dowiedzieli się, że to mistyfikacja,
wybuchły zamieszki, które doprowadziły do
spalenia radiostacji i śmierci 20 osób

Stare-nowe?

- w marcu 2010 roku, w czasie wieczornych wiadomości, jeden z kanałów gruzińskiej telewizji – Imedi – wyemitował fikcyjny program o rosyjskiej inwazji na Gruzję. Najpierw poinformowano o zamordowaniu prezydenta separatystycznej Osetii Południowej, a następnie wystąpił rosyjski prezydent Dmitrij Miedwiediew, którego wypowiedź przetłumaczono jako oskarżenie Gruzji o zamach. Podobnie jak w przypadku słuchowiska Wellesa na początku poinformowano widzów, że program jest dziennikarską symulacją, ale znowu część osób włączyła telewizor w trakcie trwania programu, a obrazy bombardowań były tak sugestywne (wykorzystano archiwalne zdjęcia z konfliktu rosyjsko-gruzińskiego w 2008 roku), że wywołały w Tbilisi panikę. I podobnie jak w Hiszpanii, kiedy do mieszkańców Tbilisi dotarło, że program był fikcją, tłumnie pojawili się pod budynkiem telewizji.

Zjawiska najnowsze, związane z pandemią

- **Denializm**
- **Infodemia**
- Gdy w połowie lutego 2020 r. dyrektor generalny WHO ogłosił, że trwająca z wirusem COVID-19 walka dotyczy nie tylko epidemii, ale także infodemii, świat stał przed falą informacyjną, która niosła ze sobą ogrom fałszywych informacji i dezinformacji na temat pandemii. Infodemia, dezinformacja i plotki rozprzestrzeniały się ze szczególną siłą, płynącą z mediów społecznościowych, stanowiąc zagrożenie przesadnego poczucia niepewności odnośnie dowodów naukowych czy stanowiska naukowców.

Infodemia

- W lutym 2020 roku dyrektor generalny Światowej Organizacji Zdrowia ogłosił, że trwająca z wirusem COVID-19 walka dotyczy nie tylko epidemii, ale także *infodemii*. Świat zalała fala przekazów, która niosła ze sobą ogrom fałszywych informacji i dezinformacji na temat pandemii. „Fałszywe wiadomości rozprzestrzeniają się szybciej i łatwiej niż ten wirus i są równie niebezpieczne” powiedział dyrektor generalny WHO. Czym zatem jest infodemia? To zjawisko towarzyszące epidemii oparte na dezinformacji, plotkach i teoriach spiskowych, które rozprzestrzeniają się ze szczególną siłą, płynącą z sieci. Treści są przekazywane w sposób łatwy do odbioru przy pomocy krótkich amatorskich filmów, fotorelacji, podcastów czy infografik. Wiarygodność przekazu wzmacniają „eksperci” internetowi, którzy wygłaszają różnorodne, fałszywe i często sprzeczne poglądy, co w obliczu pandemii może wywołać zamieszanie, niepokój, a nawet panikę.

Denializm

- W takiej atmosferze częstym zjawiskiem jest denializm, który oznacza manipulowanie opinią publiczną w celu wywołania przesadnego poczucia niepewności odnośnie dowodów naukowych i stanowisk naukowców. Denialiści odrzucają fundamentalną wiedzę, zaprzeczają faktom argumentując swe zachowanie obroną zasad wyznawanej wiary czy światopoglądu (są to zatem niemal wyłącznie argumenty emocjonalne z wyraźnym niedoborem logicznych czy rzeczowych). W rzeczywistości chodzi również o korzyści majątkowe czy przywileje prawne. Często przedstawiają fałszywych ekspertów, wybiórczo powołują się na źródła (*cherry-picking*), manipulują badaniami czy eksperymentami pod ustaloną tezę czy stosują niepoprawne merytorycznie analogie.

Co napędza media... wiek XIX

Wskazówki W. R. Hearsta

Czytelnik jest zainteresowany przede wszystkim wydarzeniami, które zawierają elementy jego własnej prymitywnej natury. Należą do nich:

- *1. Czynniki samozachowawczy*
- *2. Miłość i rozmnażanie się*
- *3. Żądza i ambicja*

Doniesienia, które zawierają jeden z tych elementów, są dobre. Jeśli zawierają dwa, są lepsze. Jednakże te, które zawierają wszystkie trzy, stanowią materiał informacyjny „first class”.

Co napędza media... wiek XIX

Idea Josepha Pulitzerera

„świat jest najbardziej sensacyjnym miejscem, a jego sensacje muszą być sensacyjnie sprzedawane”.

- J. Pulitzer, twórca prestiżowej nagrody i główny rywal Hearsta w walce o czytelnika

Co napędza media... Wiek XXI

- Tematy kontrowersyjne
- Sytuacje kryzysowe
- Rzeczy unikalne i nietypowe
- Ujęcia wyjaśniające i ekskluzywne
- Doświadczane bezpośrednio
- Klęski, porażki, katastrofy i dramaty

*„Ubolewam nad zgnilizną,
opanowującą gazety, nad zjadliwością
wulgarnością i zakłamaniem ludzi,
którzy w nich piszą... To łajno w
szybkim tempie deprawuje opinię
publiczną. Jest to jednak zło, na które
nie ma lekarstwa: warunkiem naszych
swobód jest wolność prasy, a tej nie
można ograniczyć, nie niszcząc jej”.*